

Priloga „Vrtcu“.

Štev. 11. Ljubljana, dne 1. novembra 1908. XVI. tečaj.

Slavnosten šopek

svetemu očetu, zlatomašniku v Rimu.

Sveti oče, naš sedanji papež Pij X., so bili v mašnika posvečeni 18. septembra 1858 in so takoj drugi dan prvokrat opravili presveto daritev — novo mašo. Letos so torej obhajali 19. septembra svojo zlato mašo; a slavnostni spomin tega preveselega dne — petdesetletnice se je preložil na mesec november. Ves katoliški svet se veseli s preljubim zlatomašnikom. Seveda ne sme in ne more biti drugače, kot da se veselega srca temu občnemu slavlju pridržujemo tudi mi — slovenska mladina in njeni vzgojitelji.

O takem godovanju je najbolj naravno, da se razgovarjamo o tem, kaj je bilo najlepšega v življenju velečastnega zlatomašnika. Zdi se mi pa, da se

sveti oče sami še najrajši in posebno veselega srca v teh slavnostnih dneh spominjajo svojih detinskih, mladostnih let. Zato se tudi mi posebej pomudimo pri tej dobi.

„Kar v pomladi, to v jeseni — kakor v mladosti, tako v starosti.“ To življenjsko pravilo se posebno jasno kaže pri svetem očetu, Piju X. Že v otroških letih se je kazalo, da bo ljubeznivi deček kdaj še kaj posebnega na svetu. Njegovo dušno stanje je bilo čudovito lepo ubrano že v otroški dobi. Bil je zelo nadarjen; a poleg tega tudi jako priden, nadarjenost brez pridnosti namreč ne more doseči kaj posebnega, je kakor mrtev kapital, ki ne donaša nobenega dobička. — Toda pravo ceno daje nadarjenosti in pridnosti še le temeljita pobožnost. In ta trojna vrlina: nadarjenost in pridnost ter angelsko goreča pobožnost je vir ali podlaga vsemu tako uspešnemu delovanju in slavnemu napredovanju sedanjega papeža. Glava in srce na pravem kraju — že v zorni mladosti — le to omogoči trajne uspehe, srečo častno in večno.

* * *

Papež Pij X. so bili rojeni 2. junija 1835. v Riézi, precej veliki vasi v lepi zgornji Italiji, ki je bila do l. 1866. na avstrijskem ozemlju. Krščeni so bili na ime Jožef Melhijor. Oče Ivan in mati Marjeta sta bila skromna, a jako delavna in pobožna ter zelo skrbna za svoje otroke. Ivan je bil občinski sluga z majhno plačo, Marjeta pa je bila izurjena v šivanju in je krepko podpirala moža pri oskrbi osmero otrok. Večkrat je bilo precej trdo za živež, ker sta imela le hišico in dve njivici. Tudi otroci so morali pridno pomagati pri delu.

Ko je začel Jožek ali Pepi, kakor so ga navadno imenovali, hoditi v domačo vaško šolo, sta kmalu opazila učitelj in katehet njegovo nenavadno nadarjenost, in prikupil se jima je takoj po svoji preprosti nedolžnosti. Posebno je bil Jožko vesel in ponosen, da je smel streči pri sveti maši; pa kako lepo in vzpodbudno je izvrševal to angelsko opravilo! Da se je pri

tako dobrem učenčku posebno dobro obnesel naj-srečnejši dan v otroškem življenju, dan prvega sv. obhajila — 5. aprila 1847, je pač samoobsebi umevno; zlasti pa lahko tako sklepamo iz tega, ker je ves čas svojega dolgega življenja posebno goreč častilec presv. rešnjega Telesa, in še zdaj kot papež s posebno vnemo priporočajo pogostno sveto obhajilo. Pa kdor goreče ljubi Jezusa, ne more biti mrzlega srca do njegove nebeške Matere. To se je izkazalo tudi pri dečku Josipu Sarto. Prav zgodaj je tudi v njegovem srcu zažarela detinska ljubezen do Matere božje. V bližini rojstvene vasi je Marijina cerkev (Madonna della Cendrole). Mnogokrat je z bogoljubnimi starši pa tudi sam obiskal to Marijino svetišče ter nebeški Kraljici zaupno izročal in priporočal svoje otroške želje in potrebe. Tudi pozneje, kolikokrat je prišel domov kot dijak, kaplan, župnik, škof, kardinal, je rad obiskoval to tako priljubljeno mu Marijino cerkvico. Še potlej, ko je bil izvoljen za papeža, je naročal domov, naj se ga spominjajo v tem Marijinem svetišču in ga priporočajo nebeški Kraljici.

Iz takih in enakih okoliščin je domači gospod župnik Fusarini kmalu spoznal pri njem zanesljiva znamenja mašniškega poklica in je izprevidel, da bi bilo pač škoda zanj, ko bi moral ostati preprost kmet ali občinski sluga. Zato ga je začel posebej poučevati in pripravljati za latinske šole. V kratkem in prav povoljno sta dovršila to pripravo, ker je že v novembru 1846 napravil vzprejemni izpit za prvo šolo v bližnjem mestu Kastelfranko.

Štiri leta je obiskoval to gimnazijo. Lepa leta, srečna doba! Le pot mu je delala dokaj preglavice. Dvakrat na dan premeriti 7 km dolgo pot, in to v vsakem vremenu, naj sije solnce ali lije dež, bodisi blatno ali ledeno in snežno, to ni bila malenkost za neodraslega dečka! Povrh tega pa še v borni obleki in ob pičli hrani! Da bi staršem kaj prištedil, se je zunaj vasi sezul in peš korakal, če ni bilo le preslabo vreme; za priboljšek pa si je vtaknil v žepe nekoliko kruha ali polente. Pa kaj mu je bilo mar vse drugo, da je le mogel v šoli napredovati po svojih željah.

Bil je vedno med vsemi prvi, ljubljeneč učiteljev in součencev. Neki součenec, grof Quirini, piše o njem: „Bil je ubožno oblečen in včasih se mu je videl kos kruha iz žepa, ki ga je bil s sabo vzel za kosilo. — Kako dober je pač bil! Vsem je bil ljub, bil je vesel,

Pij X. kot novomašnik.

jasnega lica in neizrečno priden. V šoli je bil vedno prvi in najboljši med součenci.“ — Ko je začel tudi še bratec Angelo (Andželo) hoditi v isto šolo, jima je oče preskrbel voziček in oslička, da sta se vozila v šolo. Koliko veselja jima je napravil s tem, si lahko

mislite. Kočiral je seveda „starejši“, Pepi, ki si pač ni dal kratiti te imenitne pravice; ponosno je stal na vozičku in priganjal sivčka k hitrejši vožnji.

Tako si je Josip Sarto že v prvih letih pridobil splošno spoštovanje, ter to, kar imenujemo „kredit“, ki je pač neprecenljive vrednosti v življenju. Saj prav to mu je omogočilo, da je mogel nadaljevati svoje študije še v višji gimnaziji. Kot najpridnejši prosilec je dobil v škofijskem seminišču v Padovi brezplačno mesto, katero je imel pravico oddati beneški patriarh Jakob Moniko, ki je bil tudi iz Riéze doma. V istem škofovskem zavodu so bile tudi bogoslovske šole; gimnazijci so imeli posebno obleko, ki se je le malo ločila od duhovniške. Tudi tukaj je bil naš Pepi jako zadovoljen in srečen, ter zopet prvi odličnjak po učenju in vedenju.

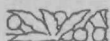
Toda zadela ga je velika nesreča in malo je manjkalo, da ni moral popustiti poti do zaželenega namena, kateremu je bil že tako blizu. Dragi oče mu zboli in umrje 4. maja 1852. Sorodniki so prigovarjali, naj bi zdaj najstarejši sin Pepi popustil šole in se vrnil na očetov dom, da bi skrbel za zapuščene otročiče; prevzel naj bi po očetu službo občinskega sluga. Pa kaj takega ni moglo pripustiti materino srce, ki si ni nič bolj želelo, kot da bi kdaj videla svojega sina pred oltarjem v mašniški službi. Kako bi mogla tako pridnemu otroku prestriči pot do tega vzvišenega stanu? Odloči se junaška mati, da s pomočjo mlajšega šestnajstletnega sina in s pridnim delom bo že kako oskrbovala družinico. To se ji je posrečilo vrlo dobro; saj so bili skromni in ne razvajeni.

Še šest let je trajalo učenje. Blagi Josip je bil vedno enako marljiv in vzgleden. Dasi tolikrat odlikovan in pohvaljen, se ni kar nič prevzel; ohranil si je ves čas detinsko pohlevno, blagohotno, zadovoljno in veselo srce.

Sicer je dovršil bogoslovske šole v Padovi, vendar ga je v mašnika posvetil domači škof in sicer v Kastelfranko, kamor je prišla, ker ni bilo daleč, tudi mati Marjeta s svojimi otroci. Oj, kako je v radosti plavalo njeno srce, ko je videla, kako višji pastir podeli

njenemu sinu mašniško oblast, ono oblast, katere celo angeli niso deležni, in ko ga je drugi dan videla opravljati najsvetejšo daritev in je iz njegovih rok prejela sv. obhajilo. Kako lahko je zdaj pozabila vse težave, ki jih je prestala radi uboštva in napornega truda!

Tako srečen je bil prvi del življenja Josipa Sarto; še srečnejši je drugi. Vreden je bil ta izvoljenec Božji, da so ga povikševali od časti do časti. Nekaj nenavadnega je, da ima tu posebno ulogo številka devet: Sveti oče Pij X. so bili 9 let kaplan, 9 let župnik, v nadaljnjih 9 letih korar, vodja v semenišču, ravnatelj v škofijski pisarni in generalvikar, potlej so bili 9 let škof v Mantovi in 9 let patriarh v Benetkah. Želimo in prosimo, da bi jih ljubi Bog na najvišjem mestu, v papeški časti, ohranil pa veliko več nego 9 let!

„Daj nam danes . . .“

Veselo je bilo takrat za Kajžarjevega Petrčka. Njegov starejši brat Tone je letal s cekarjem v šolo. Srednji brat Jakec pa je švigal po vasi s tovariši. S temi je „plesal ris“, „igral šolo“ ali kaj podobnega. V takih trenutkih sta bila Kajžarjeva mati in Petrček sama doma. Oče so bili v mestu na delu. Prišli so domov le ob sobotah in ostali so doma čez nedeljo. V ponedeljek zjutraj navsezgodaj pa so spet odšli na delo. In tako je bilo dannadan. Enolično življenje so živeli Kajžarjevi.

Kadar so šli mati na polje, so nesli s seboj malega Petrčka, če je bilo lepo vreme. Poleg njih je skakljal Jakec. V eni roki so držali mati košaro, v drugi pa malega Petrčka. Pa je dejal Petrček: „Mati, dajte meni košaro, da boste mene lažje nesli.“ In dali so mu jo. Materi pa s tem breme ni bilo olajšano. Nesti so morali ravnotako Petrčka in košaro kot poprej, samo toliko je bilo razlike, da so sedaj nesli oboje v eni roki.